

DE FOTOGRAFISCHE PARADOX

Erik Hendriksen

De werkelijkheid vastleggen.

In de fotografie moet de fotograaf trachten de werkelijkheid zo goed mogelijk vast te leggen.

De invloed van de fotograaf op het beeld is vooral van technische aard (scherpte, scherptediepte, goed van kleur en belichting, perspectief, uitsnede, enz.). De fotograaf moet objectief blijven en zo min mogelijk eigen mening of emotie aan het beeld toe voegen. De kijker moet ervan uit kunnen gaan dat het beeld dat gepresenteerd wordt de werkelijkheid weergeeft. In de kern is fotografie registratiemiddel dat zich voornamelijk leent voor documentair werk en nauwelijks voor een fictief narratief. In deze visie biedt de fotografie niet de mogelijkheden (zoals de beeldhouwen en de schilderkunst) tot vrije interpretatie en is alles wat van de werkelijkheid afwijkt een artefact. Dit is misschien nogal sterk en absoluut gesteld, maar ergens in mijn achterhoofd blijft deze gedachte altijd rondwaren.

Fotografie als esthetisch middel

Een foto moet vooral mooi zijn. Het moet een gevoel van schoonheid oproepen. De fotograaf went zijn/haar vaardigheden aan om het onderwerp zo mooi mogelijk weer te geven. Of dit nog echt de werkelijkheid weergeeft is ondergeschikt aan de esthetiek. In deze visie is het geoorloofd om allerlei zaken (belichting, scherpte, kleurgebruik, storende beeldelementen) aan te passen. Hier kun je denken aan duidelijke voorbeelden in de geësceneerde fotografie waarbij de werkelijkheid wellicht wel wordt vastgelegd, maar het betreft hier dan een “bedachte werkelijkheid”. Ook sterk gemanipuleerde of zelfs verzonnen beelden die door middel van softwarematige bewerking tot stand komen en die nog weinig met een werkelijke of realistische situatie te maken hebben vallen hieronder.

Wellicht, kan een foto ook een ingebeelde realiteit verbeelden. Net zoals de literatuur de gelogen waarheid kan zijn. Dit klinkt dan weer geheel tegengesteld aan de visie dat de fotograaf de werkelijkheid moet vast leggen. Maar het maken van een mooie plaat die de kijker raakt en die mijn idee en gedachten verbeeldt blijft toch steeds een belangrijke motivatie voor mij om te fotograferen.

Vastleggen van een beleving

De sfeer van de situatie of de ervaring willen overbrengen door middel van de foto. Ook hierbij is de werkelijke visuele weergave van ondergeschikt belang aan het overbrengen van een bepaalde emotie of ervaring. Hoewel de verbinding met de werkelijkheid nog wel sterk aanwezig blijft. Dit gaat niet over een volledig reële weergave van de grafische beeldelementen. De fotograaf zet hier zijn/haar vaardigheden in om werkelijkheidsgetrouw de beleving van de situatie weer te geven. Dit gaat dus om een subjectieve registratie die weliswaar toch niet geheel vrij is. De fotograaf is in feite gebonden aan de “eigen beleving” van dat moment. Hoewel dit voor de kijker oncontroleerbaar en zeer persoonlijk voor de fotograaf is geeft het wel een raamwerk waar de fotograaf binnen blijft. Toch kan het betekenen dat allerlei elementen in de foto gemanipuleerd worden ten behoeve van het creëren van de juiste sfeer. Ik vraag mij dan steeds af of ik harder lieg als ik alles accuraat mogelijk probeer te registreren zonder mijn “gevoel” van dat moment erin te betrekken of wanneer ik speel (lees manipuleer) met bepaalde beeldelementen om het beeld aan te passen aan mijn ervaring op dat moment.

De fotografische paradox

Aan de ene kant lijkt fotografie dus vrij nauwgezet (misschien wel beter dan andere vormen van visuele kunst) de werkelijkheid vast te kunnen leggen. Aan de andere kant zal iedere foto, hoe documentair ook van opzet, de werkelijkheid vervormen. De fotograaf selecteert, maakt een beelduitsnede en kiest de belichting van het onderwerp, kiest een bepaald perspectief. Allemaal (subjectieve) keuzes van de fotograaf die van grote invloed op het gepresenteerde beeld zijn. Toch hechten we veel waarde aan de waarheid van beelden in wetenschappelijke publicaties of als we de krant lezen. Beelden overtuigen. Daar mag je toch niet zomaar iets aan veranderen, weglaten of toevoegen?

Ik worstel vaak met dit dilemma. Ik maak een foto van een mooi vogeltje. In een mooie omgeving, vroeg in de ochtend, lig op m'n buik op de koude grond. Ik wacht af tot het vogeltje mijn kant uit komt. Dan is ie daar. Wat een prachtige verschijning. Klik!

Thuis laad ik alles in de computer. Ik bekijk de buit. Foto van vogeltje. Keuren zijn niet zo mooi als ik het mij herinner: ik trek aan het schuifje voor de kleurverzadiging. Dat is al beter. Toch, dat oranje dat was feller. Ik selecteer de kleur en laat alleen het oranje wat verder opleven. Dat takje links in de hoek vangt veel zonlicht. Te veel, het pakt de aandacht. Maskertje erover en dempen dat licht. En dan die lelijke rode stip op de boom achteraan. Handig als bewegwijzering maar niet passend in de natuurbeleving die ik had (hij viel me niet eens op toen ik de foto maakte). Weg poetsen dus. En dan de kou. Ik vond het heel koud. Ik verander de witbalans een beetje. Zo dat is meer in overeenstemming met mijn gevoel.

Maar wat ben ik nu aan het doen. Ik verander de werkelijkheid, de waarheid. Ik bevorder welleswaar de esthetiek en het is meer in overeenstemming met mijn beleving. Maar die rode stip op de boom die zat er echt. En waren die kleuren van het vogeltje zo intens of was ik gewoon kinderlijk enthousiast en leek het daardoor alleen maar zo?

Natuurlijk hangt het af van het type fotografie of en hoe deze paradox een grote rol speelt. Wanneer je geënceneerde foto's maakt is een ding zeker: je speelt en manipuleert het beeld naar believen. Dat is al een uitgangspunt. Toch kun je hier ook de vraag stellen of je de kijker hiervan op de hoogte moet brengen of dat je net mag doen of dit een registratie uit de werkelijkheid was. Of is in deze gevallen het feit dat dit schuurt en dat je de paradox kunt voelen juist de bedoeling?

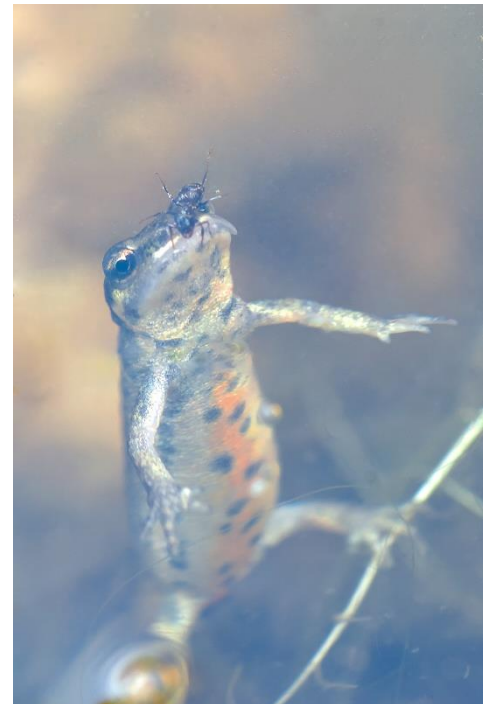
Ik vind voor al die bovengenoemde overwegingen wel iets te zeggen. Dus voorlopig blijf ik een beetje gevangen in die fotografische paradox.

*Scheef,
perspectivische
vertekening en een
saaie lucht*

*Recht getrokken. En
een andere lucht erin
geplaatst. Tja...
vooral die lucht gaat
mij wel wat ver.
Esthetisch wel een
verbetering*

Stofjes en vuiltjes weg halen. Hoever “mag” je gaan?

Geënceneerde foto. De bedachte werkelijkheid.

PROGRAMMA

Maart			
ma 22 mrt	Online	10 minuten van Mia van Erp Familiefoto's tonen en bespreken (max 5 foto's of een serie van 5)	John (met 2 co-- besprekers)
wo 24 mrt	Fotobond	AAV Utrecht-'t Gooi en Uitslag en bespreking DBC 2020	
do 25 mrt	Fotobond	Start insturen bestanden Serie van 5 met samenhang 2021	
ma 29 mrt	Online	Fotoclub uitnodigen, Leidse AFV?	Kas, John
wo 31 mrt	Fotobond	Sluiting insturen bestanden Serie van 5 met samenhang 2021	
April			
do 1 apr	Fotobond	Uitslag Foto Online Nr. 1	
ma 5 apr		Geen club, Tweede Paasdag	
ma 12 apr	Online	Vrije presentatie digitaal werk (max 3 foto's of één serie van 5) Denk alvast eens aan het thema "Kwetsbaar"	Ton (met 2 co-- besprekers)
ma 19 apr	Online	10 minuten van Gerda Hermsen Bespreken van groothoek fotografie (28mm of kleiner) Stuur 3 foto's in ter bespreking!	Ad (met co-- besprekers)
ma 26 apr	Online	Presentatie van foto's van avondfotografie van 7-12 in Utrecht. Maximaal 10 per maker (<i>Maurits Haring uitnodigen</i>)	Henk (met 2 co-- besprekers)
wo 28 apr	Fotobond	Uitslag en bespreking wedstrijd Serie van 5 met samenhang	

FAMILIEFOTO'S MAANDAG 22 MAART

Aanstaande maandag hebben we een avond over en met familiefoto's, je mag er zelfs 5 insturen deze keer!

Ik wil jullie aanmoedigen die ook in te sturen maar snap ook dat het tonen van je familie en van foto's die je niet bedoelde voor gebruik buiten die familie een gevoel van onveiligheid zou kunnen geven. We hebben het in de club toch vooral over of een foto voldoet aan fotografische eisen en dat is vaak niet waarvoor je de foto maakte. Meestal was dat omdat je er een emotionele verbinding mee hebt en die emotie wilt bewaren voor later.

Bron: de altijd leerzame [Kronkeling](#)

Die emotie is dan ook de insteek die ik met Edwin en Jan heb afgesproken te proberen te lezen uit de foto's. We gaan niet proberen de foto's beter te laten worden door uitsnede, compositie, kleur of wat dan ook. We gaan proberen te lezen wat jullie op de foto hebben vastgelegd. En natuurlijk zijn we fotografen die goed kijken naar wat er belangrijk lijkt te zijn in de foto's. Dat zou kunnen betekenen dat ons andere dingen gaan opvallen dan jullie zelf bedoelden. En als er een foto tussen zit die ook fotografisch opvalt dan zullen we dat best benoemen.

Maar bovenal wordt het een avond zonder beoordeling maar van foto's "lezen".

Het helpt ons 3 wel als jullie zo vroeg mogelijk jullie beelden insturen. Dat geeft ons de gelegenheid de foto's vooraf te zien om ze langer op ons te laten inwerken.

Wij hebben er zin in.

(O ja, het kan natuurlijk best zijn dat we elkaar door de foto's een ietsje beter leren kennen. Ook leuk.)

Groet van Edwin, Jan en John.

STRAKS FIFTY FIFTY?

Ton Verweij

Straks, als alles weer normaal is, kunnen wij weer fysiek bij elkaar komen op onze clubavonden. Het is niet alleen de vraag: waar? (Bouwgein of De Partner), maar ook: hoe vaak?

We horen van steeds meer leden dat de online bijeenkomsten prima bevallen. Dat blijkt ook wel uit de opkomst; deze is aanmerkelijk hoger dan voor de coronacrisis in Bouwgein het geval was. Online sessies met 25 á 27 aanwezigen zijn geen uitzondering. Het is ook makkelijk: je hoeft de deur niet uit, je kan om 19.55 uur inloggen en om 22.15 uur zit je weer met een glaasje wijn op de bank.

Toch missen wij natuurlijk wel het fysieke contact en de gesprekjes en die zullen er zeker moeten blijven. Als bestuur kunnen wij ons wel voorstellen dat het programma in de toekomst bestaat uit een mix van clubavonden in het clubhuis en avonden online. In tegenstelling tot Fotogevin komen veel fotoclubs maar eens in de twee weken bij elkaar, sommige clubs zelfs nog minder. Op zich is het dan niet zo'n gek idee om wekelijks 'fysiek' en 'online' af te wisselen. Dat zou ook een mooie kostenbesparing zijn, omdat het behoorlijk wat huur scheelt. Deze huur is de belangrijkste kostenpost in onze begroting.

Misschien moeten we wél wat geld reserveren voor de aanschaf of abonnement op een goed videoprogramma. Op dit moment onderzoekt een "mediateam" welke internetapplicatie voor ons het beste zou zijn, als eventuele vervanging van de VMR-box. Ik stel voor dat wij de komende tijd maar eens even nadenken over dit idee. Het lijkt ons een aardig discussiepunt voor de eerstkomende ALV.

TIPS

In Oculair 2021-04 stond een link naar het Museum Hilversum, waar je mee kon doen met een virtuele rondleiding naar foto's van de Zilveren Camera. Deze avonden worden nu herhaald. Zie de website <https://www.museumhilversum.nl/> 30 maart: winnaars aan het woord, 25 maart voor een rondleiding. Die rondleiding vond ik niet zo boeiend, omdat je de echte foto's niet goed kon zien. Maar misschien is dat inmiddels verbeterd. Wel leuk voor een goed overzicht van het gebouw.

ADRESSEN

E-mail adres	Functie	Huidige ontvanger(s)
redactie@fotogevin.nl	Alle verhalen voor De Oculair kunnen hier naartoe gestuurd worden	Jan Donders, Maarten de Koning
bestuur@fotogevin.nl	Een bericht aan dit adres wordt doorgestuurd naar alle bestuursleden	Ton Verweij, Willibrord van Raaij, Ina Huitema, Henk Post, Karin Reijnaerds
penningmeester@fotogevin.nl	Rechtstreeks naar de penningmeester	Ina Huitema
secretaris@fotogevin.nl	Rechtstreeks naar de secretaris	Willibrord van Raaij
wedstrijd@fotogevin.nl	De leden van de wedstrijdcommissie	Kas Maessen, Gerard Janssen, Ad Witte
foto@fotogevin.nl	Inzenden foto's voor digitale presentaties..	Karin Reijnaerds, Jan Donders
webmaster@fotogevin.nl	Alles betreffende de website	John Roeleven, Jan Donders